Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації:
"Svoboda", 81-83 Grand St.,
Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 281. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЖОВТНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 281. JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, OCTOBER 22, 1952 VOL. LX

УРЯДОВО ВИМАГАЮТЬ РЕЄСТРАЦІЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Вашингтон. — Частина урядової комісії винесла рішення, що Комуністичною партією Злучених Держав „керує, над нею панує і її контролює Совєтський Союз, і тому партія має зареєструватися в генерального прокуратора. Комісія, що прийшла до такого висновку, це Рада Контролі Підривних Діянь. На підставі закону про Внутрішню безпеку з 1950 р. частина ради, складена з двох осіб, а саме Пітера Камбел Бравна, як предсідника і д-ра Катрин Мек Гайл, як члена й референта, перевівши переслухання різних свідків і знавців комуністичних затій, головно колишніх комуністів, ствердила, що Комуністична партія Злучених Держав була заснована як „послушниця Совєтського Союзу й такою залишилася". Дальше згадані члени ради кажуть, що большевицька організація в країні вижидає дня, в якому могла б встановити диктатуру на совєтський лад, а з цим і „Злучені Держави Совєтської Америки". Ствердивши, що Комуністична партія існує на те, щоб поширити в Америці цілі світового комуністичного руху, члени ради виготовили резолюцію, щоб Комуністична партія зареєструвала себе в департаменті справедливости як чужинна аґенція, одначе на це треба згоди двох дальших членів ради. Реєстрацію передбачує закон МекКаррана. Якщо ціле поступування буде викінчене, тоді Комуністична партія матиме обов'язок зголошувати до відома департаменту справедливости своїх урядовців, свої фонди, маркувати свої видавництва як комуністичні, точно означувати промови своїх членів і передачі через радіо як комуністичні. Тому члени Комуністичної партії не будуть могти займати федеральні посади, або працювати в оборонних підприємствах, ані жадати видачі пашпортів на виїзд закордон. Занедбання зголошень чи повідомлень про приналежність до комуністів потягне за собою грошеву кару до 10,000 та кару в'язниці до п'ять років.

Саймон Ґарсон з Ню Йорку, законодавчий предсідник Комуністичної партії, заявив, що вирішення Ради Контролі Підривних Діянь, як що воно буде проголошене як обов'язуюче, буде оспорюване всіми правничими способами, включаючи й відклик до Верховного Суду Злучених Держав.

Большевики в юніях — загроза для оборони

Вашингтон. — Сен Пат Мек Карран з Невади заявив, що горстка комуністів на ключевих юнійних посадах, можуть ударемнити оборонну продукцію. З цієї причини він видав заклик до робітничих юній звільнити кожного комуніста або комуністичного прихильника з юнійних посад. Заклик сенатора поданий до загального відома разом з оприлюдненням свідчень, що були складені останньої весни під час слідства над підривними затіями й впливами в юнії електричних, радієвих і машиновиробничих робітників, яка була прогнана з Конґресу Індустріяльних Організацій за свою прокомуністичну політику. Сен. Мек Карран, — це предсідник сенатської правничої комісії і її внутрішньої підкомісії безпеки. Він подав до публічного відома імена переслуханих колишніх членів комуністичної партії. Незалежно від переслухання свідків у сенатській комісії і виявлення комуністичних затій у юніях, Верховний Суд Злучених Держав вирішив, що сім осіб, виявлені Федеральним Слідчим Бюром як комуністичні провідники на островах Гаваї, мають бути притягнені до суду під закидом змови на скинення насильним способом уряду ЗДА. Між цими людьми находиться Ґері Бріджес, провідник юнії прибережних робітників на західному узбережжі, Джек В. Голл, окружний директор цієї самої юнії. Верховний Суд мав вирішити їх відклик від акту обвинувачення, проголошеного в Гонолулу на Гаваях в серпні 1951 р. Обвинувачені твердили, що гавайський суд не може справедливо вирішити їхньої справи з уваги на різниці рас в цій околиці.

Вашинґтон про релігійні переслідування в Болгарії

Державний Департамент у офіційнім освідченні ствердив, що болгарський комуністичний уряд цілком знищив у Болгарії Римо - Католицьку Церкву, доконавши цього під час низки процесів проти керівників і діячів цієї церкви. Держ. Департамент ЗДА окреслив поступування болгарського уряду, як вияв крайньої тиранії. Одночасно підкреслено, що такого ж роду похід проти Протестантської Церкви відбувався в Болгарії в 1949 році, коли Державний Депарамент запротестував в імені ЗДА проти релігійних переслідувань. Цей протест не мав бажаних наслідків, а нелюдські переслідування, що їх тепер переживає інша християнська група в Болгарії, свідчить, що болгарський уряд порушує найголовніші права людини, з чим сумлінний світ не може примиритись.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ 41-БІЛЬЙОНОВИЙ БЮДЖЕТ ОБОРОНИ НА 1954 РІК

Вашинґтон. — Бюджет, що досягає 41 більйонів долярів на покриття витрат на військові цілі в скарбовім році 1954 вже опрацьовний і його розглядатиме секретар оборони Роберт Ловет. Ці витрати на шість більйонів менші ніж в поточнім році. Плянувачі з Пентаґону кажуть, що наступний президент буде мати турботи з таким бюджетом, якщо не буде зниження числа вояків з теперішнього стану 3,500,000 вояків. Знавці кажуть, що в новому бюджеті 17 більйонів будуть закульчиковані для повітряних сил 13 більйонів для армії і 11 більйонів для фльоти. Армія потребує більше готівки на амуніцію для вояків у Кореї і для призбирання припасів на воєнні потреби. Бюджет буде розглянений 30 фахівцями ч департаменті оборони до 1 листопада. Директор Бюджетового Бюра буде готовий розпочати переслухання над новим бюджетом від 24 листопада. Витрати 41 більйонів на військові цілі стосуються тільки потреб Америки і ніяк не охоплюють допомогу для закордонних країн. Ці витрати передбачені окремо на три більйони. Новий президент, без огляду на це, з якої партії він буде вибраний, буде мати доволі часу розглянути бюджетовий прелімінар, заки передасть його Конґресові до дискусії і до ухвалення в січні, одначе він не буде в силі точно значити видаток на військові потреби, бо ці видатки складені спеціялістами військового діла.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ПЕРЕРВАЛА ПОЧАТКОВІ ДЕБАТИ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй рішила вчора перервати на неозначений час вступні дебати, щоб дати нагоду поодиноким представникам приготовити свої заяви. Відложення дебат запропонував сам президент Асамблеї, канадійський державний секретар для закордонних справ Лестер Б. Пірсон, але цьому спротивилися совєтські представники і треба було перевести голосування, під час якого тільки п'ять совєтських і сателітських делеґатів голосувало проти пропозиції. Дебати в Генеральній Асамблеї будуть відновлені, правдоподібно, щойно після вибору нового президента ЗДА в дні 4-го листопада. Під час вчорашніх дебат виголосили свої вступні промови представники дальших п'ятьох країн і всі вони, за виїмком представника комуністичної Чехословаччини, підтримували становище Об'єднаних Націй на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї. Австралійський представник, міністр закордонних справ Ричард Кейсі, підкреслив рішуче становище своєї країни в корейській війні, закликаючи до такого самого й інших членів О. Н. Після перервання вступних дебат в Генеральній Асамблеї, праця в цій міжнародній організації зосереджуватиметься тепер в одиноких комітетах.

Труман заперечує чутки про його упередження до Айзенгавера

Президент Труман проголосив заяву, що провідники Республіканської партії „навмисне перекручують" його вислів про поведінку ген. Двайта Д. Айзенгавера, щоб витворити фальшиве враження, наче б він закинув генералові протижидівські і протикатолицькі настрої. „Я таких закидів не зробив, й справді цього не думав. Кожна безстороння особа, що читає те, що я сказав, мусить бути потрясена так, як і я, цими нісенітницями, що появляються в пресі цими днями" — заявив Труман. Цю заяву проголосив президент з Білого Дому, заки виїхав у дальшу передвиборчу подорож, до стейтів Ню Джерзі, Пенсилвенія, Вест Вірджінія й Меріленд. Таким способом він хотів направити враження з його послання до конференції Жидівської Ради Добродійности, висланого в п'ятницю минулого тижня. Довкруги цього послання зчинився крик в республіканському таборі, серед якого появилися закиди на адресу президента, що він хоче викликати расову й релігійну боротьбу під час передвиборчої аґітації.

Айзенгавер називає „жахливими й фальшивими" Труманові вислови в справі упередження

Ген. Двайт Д. Айзенгавер, що об'їздить стейти Нової Англії з передвиборчими промовами як кандидат Республіканської партії на президента ЗДА, сказав у своїй промові у Провіденс, у стейті Род Айленд, таке: "Опозиція, не маючи власної програми і змоги знайти засоби для оборони свого нікчемного минулого, не має іншої зброї хіба кидати фальшиві й жахливі атаки. Вони закинули мені недавно, — переходячи поза свої власні межі, — що я антисеміт і антикатолик. Пані й панове, я залишаю відповідь на це моїм приятелям, а саме кардиналові Спелманові, рабінові Сілверові й Бернардові Баруковi. Вони вже ствердили, що ці справи фальшиві".

Відділ У.Н.С. в Клівленді відсвяткував своє 50-ліття

Клівленд, Огайо. — Під знаком активної участи в громадському житті, великої жертвенности на народні цілі та загальних організаційних і громадських успіхів обходив тут минулої неділі 102-гий відділ Українського Народного Союзу, Братство св. апп. Петра і Павла, 50-ліття свого існування та діяльности. На ювілейні святкування, з нагоди яких видано окрему програмку з історією Відділу, склався ювілейний концерт та бенкет. Програму концерту започаткував молитвою Отче Наш хор ООЧСУ під управою проф. Ярослава Барнича, що опісля відспівав ще низку пісень. Святочне слово виголосив головний радний УНСоюзу Дмитро Шмаґала, підкреслюючи працю та досягнення 102-го відділу на організаційному, народно - громадському та церковно-релігійному полі. Головну святочну промову виголосив голова УНСоюзу Дмитро Галичин, наголошуючи, що праця для української визвольної справи була завжди головною метою 102-го відділу, як і всіх членів УНСоюзу. Переглядаючи історію того Відділу, подибується, що навіть з тих фондів, які члени Відділу складали на допомогу для хворих, передано майже 20% (5,000 долярів з усіх 25,000) на народні цілі, не враховуючи тих фондів, що їх складали на ті цілі поодинокі члени Відділу. Промовець закликав піддержувати ці традиції праці і жертвенности членів УНСоюзу для добра української визвольної справи та постійно збільшувати патріотичні ряди УНСоюзу новими членами, бо це рівночасно збільшить вклад американських українців у визволення України.

УНСоюз використовує кожну нагоду, щоб причинитися до зміни важкого положення, в якому тепер находиться український нарід і в цій праці він має великі успіхи, про що свідчить хоч би величезний американський відгук на англомовні видання УНСоюзу про Україну та її змагання до волі. На закінчення голова УНС закликав теж до активної підтримки УККомітету, який очолює тепер в Америці допомогу українським визвольним змаганням. Після доповіді приявні, на заклик головного радного УНС — Д. Шмаґали, склали на цілі УК-Комітету 200 долярів. Заступниця голови УНС, п-ні Геновефа Жеребняк, промовляючи на тому самому концерті, закликала головно народжену тут українську молодь, — щоб вона була гідним спадкоємцем народного дорібку своїх батьків та своїм активним членством в УНС зберігала і розбудовувала ці надбання. В концертовій частині програми виступали, крім мішаного і чоловічого хорів під проводом проф. Барнича, танцюристи, дитяча смичкова оркестра та декляматори.

Під час бенкету промовляв від місцевої парафії всч. о. декан Д. Ґресько, адв. О. Малицький від Об'єднаних Організацій міста Клівленду та інші, а радний міста адв. І. Білинський передав привіт від посадника міста та губернатора стейту Огайо. Крім того, привіти передали представники Пласту, ООЧСУ, Просвіти, Студентської Громади, Союзу Українок Америки, Українського Золотого Хреста та від усіх місцевих відділів УНС, як теж від місцевого відділу „Провидіння".

Попереднього дня відбулись організаційні наради представників місцевих відділів УНС. Нарадами проводив головний радний УНС Д. Шмаґала, а організаційну доповідь виголосив голова УНС Д. Галичин, звертаючи увагу на світла і тіні дотеперішньої організаційної кампанії. У висліді нарад урядники місцевих відділів зобов'язалися придбати до кінця кампанії, отже до кінця цього року, щонайменше 150 нових членів.

КОРЕЯ ЩЕ ПОТРЕБУЄ АРМІЇ О.Н. — ТВЕРДИТЬ ПРЕЗИДЕНТ РІ

Сеул, Корея. — Південнокорейський президент Синґман Рі заявив вчора з цілою рішучістю, що Корея ще потребує армії Об'єднаних Націй, бо сама південно-корейська армія сьогодні ще не досить сильна, щоб могти протиставитись комуністичній аґресії. Президент Рі не скривав великого бажання приспішити той час, коли 20 мільйонів південних корейців створять таку оборонну силу, яка сама перебрала б захист країни перед ворожою інвазією, але він теж дав виразно до зрозуміння, що такої сили Південна Корея ще не має і тому теж її єдина надія, це збройні сили Об'єднаних Націй. Президент Рі широко обговорював теперішнє положення в Азії і світі, звертаючи увагу, що перемога комуністів в Кореї була б катастрофою не тільки для самої Кореї, але й для цілого вільного світу, тоді коли поразка комуністичних аґресорів на корейській території буде „перемогою кожного". Відповідаючи на запити кореспондентів — президент Рі вияснив, що війна в Азії повинна бути справою самих азійців, але вільні народи Азії ще не приготовані на відбиття комуністичного розбишацтва і тому вони мусять звертатися за допомогою інших народів, яким комунізм загрожує не менше, як і азійцям.

Запеклі бої в Кореї продовжуються

Токіо. — На корейському фронті, зокрема на її центральному секторі в районі т. зв. „залізного трикутника", — продовжуються бої за поодинокі стратегічні позиції, які панують над околицею та становлять вихідні пункти до дальшої воєнної акції. Впродовж вчорашнього дня комуністичні війська перервали свій наступ на дві аліянтські позиції, віднісши в дотеперішних боях за них великі втрати, що досягають 7,500 вояків. Користаючи з хвилевої перерви в комуністичному наступі, аліянтські війська почали окопуватись на атакованих позиціях, приготовляючись до дальшої оборони. Запеклі бої продовжуються на цілому ряді інших місць цього фронту. Тимчасом аліянтська авіяція впродовж цілого дня і частинно теж ночі бомбардувала безупину скупчення ворожих військ та інші воєнні об'єкти у ворожому запіллі.

Совєти щораз більше послуговуються невільничою працею

Женева. — Союз Вільних журналістів, що складається з тих членів, яким удалося втікти з-поза залізної куртини, явився перед Комісією ОН для дослідження примусової праці та документами доводив, що в країнах сателітів уряди щораз більше послуговуються невільничою працею, щоб виконати пляни, які складають їм Совєти. Польський журналіст Болеслав Вєжбянскі заявив, що коло 40 відсотків усієї продукції совєтського бльоку виконується в країнах сателітів, а від 1949 року збільшується число робітників, що мусять даром давати свою невільничу працю. Союз Вільних Журналістів подає до відома, що в серпні 1951 р. було в Чехії 87 таборів примусової праці, в березні 1952 р. — 247, а тепер уже 371. Всіх робітників у тих таборах примусової праці в Чехії нараховують на 250,000.

Англія вислала військо і один кружляк для боротьби з „Мав-Мав"

Найробі, Кенія. — Англійці вислали один батальйон стрільців та кружляк „Кенія" для боротьби із тайною організацією тубільців „Мав-Мав", яка вбиває біле населення, палить доми і збіжжя на полі та нищить рогату худобу. Батальйон стрільців (800 осіб), прилетів літаками з сусідньої колонії Уґанди, а кружляк „Кенія" причалив до порту Момбаси, що віддалений 400 миль від Ноіробі в колонії Кенія. Зараз після прибуття війська проголосили в Кенії воєнний стан, а військо разом з білими добровольцями очистили найближчі околиці коло літовища. Таємна організація „Мав-Мав" охоплює тисячі тубільців, які присягають „на кров", що мусять геть викинути біле населення з Кенії, яке займає майже всю управну землю цієї колонії. Члени організації в останніх тижнях вбили 43 білі особи, а також вбивають і тих тубільців, що не хочуть належати до організації. Часописи стверджують, що до тепер ця організація не знаходиться під комуністичним впливом. Той клюб,, в якому теперішня англ. королева Єлисавета II перебувала під час побуту в Кенії, де до неї надійшла вістка про смерть короля Юрія VI, спалений членами організації.

Польський екзильний уряд відзначив медалями американців, що досліджували Катинський злочин

Лондон. — Польський екзильний уряд вшанував відзначеннями десять американців, які минулого року досліджували совєтський злочин у Катині та свердили, що злочин — це діло Совєтів. Ці відзначення видали на внесок генерала Владислава Андерса, генерального інспектора польських військ в Англії. Між нагородженими сім членів Конґресу, Джан Дж. Мічел — правний дорадник комісії, Роман С. Пучінскі — журналіст, який організував цю комісію і панна Варвара Р. Руке — секретарка комісії.

ДРЕЙПЕР ПРО ПРИПИНЕННЯ РОСІЙСЬКОГО ЗАХВАТНИЦТВА

Під час річних зборів (форуму) „Ню Йорк Геральд Трібюн", що відбуваються в нюйоркському готелі Валдорф Асторія, серед інших визначних промовців, що їх думки викликають увагу загалу, виступив також Вільям Г. Дрейпер, уповноважений від ЗДА й керівник Аґенції Взаємної Безпеки в Европі. Промовець заявив, що країни Західньої Европи мають перед собою невідкличне завдання посилити свою промисловість й що ЗДА повинні будуть набувати вироби цієї промисловости. Тісна співпраця на економічному полі Америки й Европи буде найкращий засіб стримати злозадуми Сталіна, що сподівається непороумінь й взаємного нищення між країнами заходу. В. Дрейпер ствердив, що, хоч ЗДА у післявоєнний час прийшли з величезною допомогою Европі, одначе ця допомога ще невистачальна для належного економічного й військового зміцнення країн Атлантійського океану.

УРЯДОВІ ФРАНЦІЇ ЗАГРОЖУЄ КРИЗА

МОЖЛИВІСТЬ РЕЗИГНАЦІЇ ШУМАНА ЧЕРЕЗ НЕПОРОЗУМІННЯ В СПРАВІ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ АРМІЇ

Париж. — Дискусія і непорозуміння в справі европейської армії створили у Франції безпосередню загрозу урядової кризи. Народно-Республіканський Рух, який належить до урядової коаліції та має в уряді свого представника в особі міністра закорд. справ Роберта Шумана, рішив вчора, що Шуман повинен зрезиґнувати , якщо уряд впродовж 24 годин не погодиться передати справу европейської армії під дебати Національної Асамблеї. Рівночасно повідомлено, що Роберт Шуман, автор европейського Пляну Шумана та інших европейських міжнародних договорів і акцій, які лягли в основу теж і договору про европейську оборонну спільноту і европейську армію, вже мав висловити готовість виконати доручення своєї партії, якщо уряд не виконає її вимог. Представники Народно-Республіканського Руху в парляменті домагаються дебат в парляменті, обурені фактом, що в країні почалася вже загальна дискусія на тему договору про европейську оборонну спільноту, хоч ще не завершено переговорів в справі створення верховної европейської політичної влади, передбаченої тим договором. За це вони обвинувачують президента Національної Асамблеї Едварда Еріо, який критикував договір на конґресі Радикальної партії, та прем'єра Антуана Піне, підозріваючи, що він є в змові з Еріо в тій справі. — Тому теж голова Народно-Республіканського Руху Пієр-Генрі Тейтґен виступив з домаганням, щоб прем'єр Піне вияснив своє становище в тій справі „найпізніше до середи". У вівторок відбудуться наради уряду і Піне зможе це зробити. Коли б Піне відмовився, тоді його урядові загрожує криза. Тейтґен, після конференції з міністром Шуманом, заявив: „Або прем'єр і уряд погоджуються з (міністром оборони) Рене Плевеном і Робертом Шуманом і тому повинні це потвердити, щоб не було непорозумінь, або в іншому випадку уряд поділений в закордонних справах, отже повинен витягнути консеквенції з такого поділу." — Партія Тейтґена і Шумана не була за тим, щоб справу европейської армії передавати під дискусію парляментові, — але тепер вона домагається того, щоб розправитись з прем'єром Піне, якого підозріває в „змові" з Еріо та деякими іншими політиками, що поза парляментом виявили свою опозицію до договору. Прем'єр стоїть тепер перед ділемою: задовольнити вимогу народних республіканців і рятувати свій уряд від кризи, або відкинути їхні вимоги і рахуватися з кризою уряду.

Німці занепокоєні становищем Франції в справі договору

Бонн, Німеччина. — Останній внутрішньо-французький конфлікт в справі договору про озброєння та суверенність Німеччини і її участь в европейській обороні викликав помітне занепокоєння серед німецького уряду і німецької публічної опінії, яка досі ставилася досить оптимістично до можливостей ратифікації тих договорів заінтересованими країнами. Тепер німці думають, що французи тенденційно починають на цю тему суперечні дебати, щоб змусити німців піти Франції на дальші уступки в справі Саарщини. У зв'язку з цим, один представник уряду в Бонн заявив, що нарід Злучених Держав Америки, — „пробудившись" в дні 5-го листопада після вибору нового президента, може відкрити „цілком іншу Европу" ніж та, про яку він „забув" після Демократичної конвенції.

18 европейських держав радять над браком долярів

Париж. — Тут відбулася нарада 18 европейських держав над тим, що в Европі щораз більший брак долярів, який унеможливлює торгівлю з Америкою. На першому засіданню нарадами проводив міністер Іден, який заявив після нарад, що ці наради Европейської Економічної Співпраці не знайшли виходу з тяжкої ситуації „Може знайдемо на другий день" — заявив цей міністер. В нарадах брали участь міністри Італії, Швеції, Данії, Ірляндії та інших держав, але вони не виявили свого становища в цій справі. Два американці були присутні як обсерватори. Особи, що стоять близько до міністрів европейських країн, заявили, що треба конче знайти якийсь вихід із цього положення, бож американська допомога не може бути вічна. Англійський міністер скарбу, Р. А. Бутлер, сказав, що Европа „мусить торгувати без чужої допомоги".

СПЕЦІЯЛІСТИ ЗАПОВІДАЮТЬ ШВИДКЕ ВИРІШЕННЯ АТОМОВОЇ ВІЙНИ

Лондон. — Атомова війна була б вирішена дуже швидко, правдоподібно впродовж кількох тижнів, величезною перемогою одної з воюючих сторін — заповідає неофіціяльний, але авторитетний виданий тут Річник Бресі, що займається найновішими даними про збройні сили в світі та який тут вчора опубліковано. Статтю про атомову війну написав генерал бригади С. Н. Барклі. Він твердить, що в евентуальній атомовій війні одна з воюючих сторін мала б в цій зброї велику перевагу над другою і вона впродовж найкоротшого часу могла б завдати нищівний удар противникові, знищивши його фабрики атомової зброї, осідки урядів, комунікацію та важливу воєнну індустрію й інші воєнні об'єкти, так що „слабша сторона" навряд чи могла б війну продовжувати. Ген. Барклі твердить, що сувора таємниця, якою окутані дані про атомове озброєння, не дозволяє сьогодні навіть на ясне припущення чи й до якої міри Америка перевищує Совєтський Союз в атомовій зброї. Проте, він вважає, що коли б навіть жадна з воюючих сторін не мала рішальної переваги в атомовій зброї, то страшне знищення і спустошення, які виникли б з атомової війни, вже самі по собі вплинули б на те, що така війна не могла б продовжуватися довго, бо обидві воюючі сторони змагали б до перемир'я і в цьому могли б відіграти відповідну ролю Об'єднані Нації, або „те, що з них залишилося б". Автор вважає, що вже сама наявність атомової зброї та її страшна нищівна сила можуть відвернути третю світову війну, бо жаден уряд не поважиться почати таку війну чи приступити до неї з „легким серцем".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІД СЕРЦЯ—ДО КИШЕНІ

Переглядаючи довгий час різномовну пресу, ми не завважили в ній такого патріотичного патосу, яким переповнені українські газети. Те саме можна сказати і про наші національні свята, маніфестації й віча та збори, як порівнювати їх з подібними імпрезами інших національних груп. Тим не менше піддавати в сумнів виявлюваний в той спосіб український патріотизм. Ми свято переконані, що всі ми щиро любимо рідну землю, болісмо нещастям, що спало на неї, дорожимо нашим минулим і хотіли б підняти на американській землі високо українську справу, українське ім'я та українську культуру. Ми хотіли б, цілком певно, допомогти розкиненим по чужині нашим вчениим, інвалідам та іншим нещасним залишенцям в Европі. Але чи наше хотіння іде в парі з нашими ділами, пожертвами на ті потреби?

Або берім наше життя в Америці. Наші гарні концерти, театральні вистави, чи маніфестації з вявом нашої енергії, покажчиком, що життя пульсує. Проте дуже сумно виглядало б наше майбутнє, навіть уже за 15 чи 20 років, коли б ми вже тепер не застановлялись глибше над закріпленням нашого життя, вихованням молодого покоління та оживленням старих організацій, що це життя досі втримували.

Не закріпиться життя, не розвинеться українська наука, не зацвіте українське мистецтво чи українська література, не врятується молоде покоління і не розвинеться як слід навіть оборона української справи, коли ми, як загал, не зрозуміємо, що на те все треба також і великої суми грошей. Не таких великих грошей, щоб ми не могли їх пожертвувати, тільки на багато більше, як ми їх збираємо.

Раз-у-раз читаємо чи чуємо про жидів, які то вони сильні і впливові. Але рідко коли застановляємось, що їх сила та вплив є вислідом їхньої зорганізованости, здисциплінованости та величезної жертвенности на підтримку жидівського життя в Америці й світі. От у Вашингтоні скінчилася тими днями жидівська Краєва Конференція Проводу, на якій стверджено, що на Об'єднаний Жидівський Заклик зібрано на цьогорічні потреби вже $64,200,000, а до кінця року треба ще дозбирати $17,000,000. Президент Е. Е. Варбург заявив, що американські жиди складають пожертви з подиву гідною щедрістю і швидкістю, щоб допомогти жидам в Ізраїлі, чи деінде, які в потребі. Додаймо до цього ще сотні мільйонів долярів, що їх видають американські жиди на закупно державних бондів Ізраїля, чи ті величезні суми, що їх збирають кожного року на закріплення своїх установ в Америці й скріплення своєї етнічно-релігійної групи, то зрозуміємо, як повстає їхня сила. Ще згадаємо, що в Вашингтоні, де звітовано вислід кампанії Юнайтед Джуїш Еппіл, відбулися теж наради другої жидівської організації (Нешенел Джуїш Велфер Борд), на яких ухвалено зібрати $2,759,883 на підтримку релігії і моралі американських вояків жидівського походження та скріплення діяльности жидівських осередків на місцях.

Так розуміють американські жиди завдання проводу різних етнічних груп в Америці, так реагують широкі жидівські маси, коли цей провід звертається до них за матеріяльною піддержкою.

Жидівські маніфестації в Америці це кожночасні збірки величезних сум на потреби, подібні до тих, про які ми говоримо і пишемо. Відповідь на гнет чи біду жидів у світі вони дають долярами, рятуючи своїх рідних в першу чергу власними зусиллями і пожертвами, а щойно потім різними інтервенціями в Вашингтоні чи на міжнародному полі. В такий самий спосіб вони беруться теж і до справи посилення своєї етнічно-релігійної групи в Америці.

Так є з жидами, а чи не повинно таке саме бути теж і з нами?

Знову розбиті ілюзії

Совєтський міністер закордонних справ Андрей Вишинський, своїм виступом на сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй в Ню Йорку минулої суботи розбив знову ілюзії, які з такою подиву гідною впертістю та всупереч вже не тільки фактам, але майже й здоровому глуздові плекають деякі західні державні мужі щодо можливостей порозуміння та „співжиття" з Кремлем.

Вишинський в своєму останньому виступі вже навіть не спромігся на якусь нову „велику брехню", повторюючи тільки, наче накручений автомат, велику частину дотепірішніх брехень комуністичної пропаганди. Він говорив про „американську правлячу кліку", про „американських більйонерів", що всіми силами, мовляв, пруть до війни, щоб збільшити свої більйони новими „кривавими долярами", він повторював відомі наклепи про застосовування алянтами бактеріологічну війну та піддержував домагання щодо примусової репатріяції всіх полонених в Кореї. Свої пропагандивні брехні він закінчив висновком, що Кремль готов „замиритись" та „співжити" з вільним світом, але тільки на комуністичних умовах, отже з передумовою, що той світ скапітулює перед Кремлем та послушно прийме і виконуватиме його диктат.

Звичайно, в Генеральній Асамблеї вже навряд чи була яка людина, що вірила б всім цим бодай частині тих повторюваних Вишинським брехень і як тут можна чому дивуватись, то тільки західним дипломатам та державним мужам, які наравду „проти надії сподіваються" мирної розв'язки конфлікту з большевизмом та наладнання „якогось співжиття", або бодай співіснування.

Тими надіями керувався і державний секретар Дин Ачесон, вигололшуючи свою промову в Генеральній Асамблеї на два дні перед Вишинським. Ачесон викликав серед представників вільних країн загальне вдоволення лагідним тоном і поміркованістю своїх виводів, намагаючись витворити погідну і приязну атмосферу, в якій можна б обговорювати та вирішувати важкі проблеми теперішньої міжнародної політики. Всі сподівались, що після такої промови дістосується до загальної атмосфери теж Вишинський і це створить першу передумову взаємного розуміння та бажання взаємних компромісів.

Вишинський ці ілюзії розвіяв. Західні дипломати чомусь не подумали, що совєтських володарів ніщо не змінить, що Вишинський своєї промови не приготовляв в Ню Йорку після виступу Ачесона, а тільки „розкрутив" те, що мав „накручене" в Кремлі. Західні дипломати і цим разом забули, що єдина мова, яку розуміє большевизм та якою сам користується, це сила і прилюдність та агресивність. Всі інше Кремль коментує тільки як слабість і це його тільки заохочує до більшої агресивности. І тому, чим скорше західний світ позбудеться ілюзій у відношенні до Кремля, тим ліпше і безпечніше для Заходу.

Федір Дудко

АБО — АБО

В 1918 р. у Берестї над Бугом на мировій конференції Німеччини, Австрії, Туреччини й Болгарії з представниками тих держаних новотворів, що повстали на руїнах царської Росії, голова большевицької місії, Лев Троцький, написав олівцем на стіні знаменні слова: „Ми не миримось і не воюємо".

Це новітнє „мане, текел, фарес", що довгий час було загадкою для політиків заходу, лягло міцно в основу совєтської політики й ось уже має понад три десятки років своєї історії. Справді, чи не можна той стан, що засіснував у відносинах СССР до західних держав, влучно названий „холодною війною", а що влучніше охрещений кимось „війною нервів", оцінювати інакше, як стан, коли війни нема, але водночас нема й миру?

Колишні засади міжнародного права, що довгий час трималися у міжнародних відносинах, з оповіщення хитромірної девізи Л. Троцького сильно захиталися і в нинішню дні вже абсолютно нікого не обов'язують. Сьогодні у міжнародних відносинах запанували зовсім інші форми, інша мораль, інша мова, інший підхід до справ. Однаково — в часі війни, чи в часі миру. Чи ж було до подумання ще так недавно комусь знущатись над беззборонними і беззборонними полоненими? За царських часів, наприклад, австрійські воєнно-полонені не тільки свобідно розгулювали, а навіть роз'їздили по величезних просторах ворожої імперії, женилися з дівчатами ворожого краю, працювали в характері платних робітників у воєнних варстатах. А що зробив усього лише 25 років після „освободитель" — Гітлер із 650-тисячною совєтською армією, яка складалась у 85 відсотках з українців і добровільно вся піддалася йому на підступах до Києва? Упродовж не цілого півроку від цієї понад півмільйонової маси дружньо до німців настроєних людей, загнаних за дроти на голод і на холод, не залишилось нічого.

Ще донедавна всяку війну попереджав розрив дипломатичних зносин і демонстраційне відкликання амбасадорів із ворожих країв. Сьогодні (напр., Гітлер, нападаючи на Совєти, або Сталін, нападаючи на Корею) ворог розпочинає воєнні дії без усього попередження, примушуючи таким чином усі держави на світі бути ввесь час напоготові.

Колись, у ніби примітивних часах, обов'язувала лицарськість, як от, скажемо, у нашого великого князя Святослава, який остерігав ворога повідомленням: „Іду на вас". Сьогодні, у ніби культурних часах, діються речі, яких засоромився б навіть дикун.

У цих нових міжнародних відносинах, як це не дивно, помічаємо в мирі одну річ: перемагає не той, хто тримається лицарських засад чи приписів етики, а той, хто брехню зробив правдою і обернув високі засади моралі і права у брудну ганчірку.

Виникає звідси настирливе шукання таких нових засад у міжнародному житті, які б тих переоцінщиків цінностей вхопили за полу, а вилитим їхніми руками помиям не дозволили заливати далі світ. В противному разі вже сильно сьогодні захитаний в основах, він неминуче примушений буде впасти в безодню.

Ми вже писали колись про те, що тепер вирішує у боротьбі. Ми пригадували, що не можна виступати проти гармати з пальмовою віткою в руці, а треба протиставити їй бодай таку саму гармату, а ще ліпше щось таке, що тій гарматі заткало б діру в дулі. Для прикладу ми вказували, що такий собі біблійний Давид ніколи не подолав би велетня Голіята, якщо не мав би він праці в руці, отже чогось того, що виявилось сильніше від фізичної мускулятури противника.

Сьогодні хочемо сказати, що Давидовою працею в руках СССР у його змаганнях із західним світом є нечуване в історії людства безстидство, страшна перфідія, безприкладна брехня, повне потоптання ногами елементарних засад етики і моралі.

Справді, на наказ із Москви збивають у повітрі на міжнародних, або навіть чужонаціональних водах, неозброєний літак якоїсь держави і слідом за цим висилають тій державі найгострішу протестаційну ноту, в якій вимагають від неї сатисфакції за намір порушити екстериторіяльність даного повітряного простору, або за намір напасти на СССР.

Або: тижнями обговорюється в ОН якась світова проблема. Все вже готове і ясне, треба лише переголосувати. Але тут забирає слово якийсь Малік чи інший Громико і своїм ветом кладе цю проблему в могилу.

Або: аліянтське військо в Кореї починає громити вислаників Москвою „добровольців". Червоні пропонують мирові переговори. Аліянти пропозицію охоче приймають. Ці переговори, а фактично кпини і глум червоних над аліянтами, тягнуться цілих півтора роки, упродовж яких червоні переорганізовуються, змінюються і починають офензиву проти аліянтів.

Ці і сотки подібних щоденних випадків переконують нас у тому, що політика холодної війни, а вірніше політика нахабства, є дуже добре випробуваною зброєю в руках у червоних і що цій зброї мусить бути нарешті щось рішуче протиставлене. На всякий випадок, тепер зовсім ясно навіть для сліпого, що політика попускання, відволікання і притуплення антагонізмів, якої сторонником був останній амбасадор у Москві містер Кеннан, потерпіла повний крах і що з цією політикою треба чим-дуж покінчити. Не треба бути дуже прозорливим чи політично грамотним, щоб наперед передбачити, що політика, де агресивною є одна сторона, а друга лише пасивно споглядає на активність противника, до чогось іншого довести не може. Як би воно не було, а для успішного діяння в напрямі протиставлення червоній політиці треба прийти до якоїсь певної, якнайшвидшої і найрішучішої децизії. Божзагальновідомо, що перевага завжди на боці того, хто в наступі.

Чи ця децизія піде в напрямі деякого попускання з засад лицарськости і переймиться деяких ворожих засобів агресії, чи виявить себе в іншій формі, але вона повинна вже наступити. Нерішучість, а ще гірше байдужість, віддавання всього тільки на ласку Божу — це найбільша послуга для ворожої сторони. Не забуваймо, що ця нездецидованість і оспалість вже коштувала західний блок втрати хоч би такого, міркую, Китаю, який має 450 мільйонів населення і може кожної хвилини виставити під карабін 45 мільйонів молодих хлопців!

Західний світ мусить вибирати одне з двох: або рішуче здецидуватись на щось, або заплющити очі і, як той струсь, заховати в хвилині небезпеки свою голову під крило. Іншого виходу — нема.

Промова московського наглядача

Велика звітна доповідь Л. Мельникова 24 вересня на 17 з'їзді КП(б)України складається з трьох частин: з аналізу економічних проблем, висвітлення „зростання матеріяльного добробуту трудящих" і накреслення партійно-політичної ідеологічної роботи. Остання частина займає добру половину доповіді і під політичним поглядом є найважливішою. На аналізі економічних проблем лежить стара тенденція говорити про ріст продукції, з чого випливало б, що в СССР недостача найнеобхідніших речей для населення і такі звичайні явища, як купити тканин чи купівля велосипеду або авта Мельниковим спеціяльно відзначається, як велика заслуга совєтського уряду.

З доповіді довідуємося, що ідеологічна робота на Україні ведеться за прямими вказівками з Москви. За останні три роки видано більше 10 мільйонів книжок клясиків марксизму - ленінізму. Проте пропаганда організована незадовільно. Пропагандисти не вміють яскраво і доходливо показати торжество ленінсько-сталінської національної політики, не вміють виказати ідеологію українських буржуазних націоналістів. Найсерйознішим недоліком в роботі вищих шкіл є незадовільне викладання суспільних наук: не вижитий до кінця начотницький і талмудистський підхід до викладання марксистсько-ленінської теорії. З ініціятиви товариша Сталіна в м. Львові створено філіял Академії наук УРСР. Науково-дослідні інститути повільно перебудовують свою роботу згідно вказівок Сталіна. Мало написано робіт, що викривають прояви буржуазної ідеології і, насамперед, українського буржуазного націоналізму і безрідного космополітизму. ЦК КП(б)У викрив серйозні хиби в роботі інституту літератури Академії наук УРСР. Інститут не створив праць, які б розкривали благотворний і вирішальний вплив передової російської культури на розвиток української культури. Інститут відходить від розробки публіцистичної і наукової спадщини клясиків української літератури, тобто тих матеріялів, в яких ці письменники вели пряму атаку проти українського буржуазного націоналізму, боролися за зміцнення братерського зв'язку українського народу з російським народом.

Л. Мельників в своїй промові заявив: „Як відомо, в республіці довший час поширювався в книгах, збірниках, журналах і навіть був покладений на музику націоналістичний вірш В. Сосюри „Любіть Україну", в якому грубо перекручувався дорогий для кожної радянської людини образ нашої соціялістичної Батьківщини — Радянського Союзу і його невід'ємної частини — Радянської України. Під таким твором, як справедливо вказувалось, підпишеться будь-який недруг українського народу з націоналістичного табору, скажімо, Петлюра, Бандера і т. ін. Так воно й вийшло на ділі. Цей вірш був справді взятий на озброєння і поширення українськими націоналістами".

Далі Л. Мельників дає таку характеристику своїм ворогам: „Українські буржуазні націоналісти завжди були найлютішими ворогами українського народу. Всі їх вороги дії спрямовані проти найдорожчого для трудящих — ленінсько-сталінської дружби і братерства радянських народів, проти російської культури і її найвищого досягнення — ленінізму. Гадюче жало ідеології українського буржуазного націоналізму скероване проти життєвої основи радянського ладу — політики комуністичної партії, який український народ зобов'язаний розвитком господарства і культури своєї республіки, здійснення мрії про воз'єд-

(Закінчення зі стор. 3)

Буковина під владою Москви

„Большая Советская Энциклопедия", в томі 6, з р. 1951, приносить статтю про українську Буковину. Москва скасувала історичну назву цієї країни. Тепер Буковина офіційно називається — „Черновецька область".

В Совєтській Енциклопедії знаходимо деякі несподівані „відкриття". Наприклад, там пишеться:

„Культура Буковини розвивалася як складова частина української, під впливом великого російського народу". До „російських впливів" зачислено О. Федьковича і О. Кобилянську, хоч відомо, що ці письменники були під впливом німецької, а не російської літератури.

Про політичний розвиток буковинських українців знаходимо в Сов. Енциклопедії таке:

„Захопивши в Буковині провід . . . українські буржуазні націоналісти зраджували інтереси українського народу, провадили політику австрійських колонізаторів". Ні слова не згадано, що саме за „австрійських колонізаторів" розвинулося українське шкільництво, кооперація, просвітні товариства в Буковині.

Ще „краще" розписує „Сов. Енциклопедія" події революції в Буковині: мовляв, від революції 1917 р., — „робітники і селяни Буковини розвинули боротьбу як проти австрійських і румунських, так і проти українських поміщиків і капіталістів". Де ті українські „поміщики і капіталісти" на Буковині, — це таємниця совєтської „науки".

Автор статті описує далі вічє українців у Чернівцях з 3 листопада 1918 р. і твердить, що українці Буковини вимагали злуки з Українською Совєтською Республікою. Одначе, відомо, тоді ніякої Сов. України не було. В Україні була влада Скоропадського, а після повалення гетьманату в листопаді 1918 р., була відновлена Українська Народня Республіка, на чолі з Директорією. Одначе ці факти замовчує совєтська „наука".

Але це тільки „квіточки" комуністичної історії. „Ягідки" знаходимо далі. „Український Крайовий Комітет — пише С. Е. — (в жовтні-листопаді 1918 р.), „злякавшися революційного руху, почав шукати союзників і засобів для його придушення". С. Е. твердить, нібито Український Крайовий Комітет — „допоміг ворожій діяльності румунсько-боярської національної ради в Чернівцях, який покликав румунське військо". За цією логікою, українські патріоти самі помагали румунам захопити Буковину . . .

Про події II світової війни С. Е. пише, що „р. 1940 совєтський народ подав руку допомоги єдинокровним братам-українцям північної Буковини. Наслідком мирного вирішення конфлікту між СССР і Румунією Північна Буковина і Басарабія увійшли до Сов. Союзу". Тепер уже С. Е. непотрібна згадка про Сов. Україну: є „єдиний нероздільний" Совєтський Союз!

Московська Енциклопедія подає число людности в Південній Буковині, заселеній румунами. Але числа населення Української Буковини в С. Е. нема! Подано тільки втрати української людности від німецького і румунського терору — коло 85,000 осіб. Про жертви комуністичного російського терору С. Е. з причин зрозумілих мовчить! „Блага" совєтського режиму в Буковині С. Е. підносить дуже високо: продукція народнього господарства виросла від 1947-49 рр. на 823%. Але реальних чисел совєтська статистика не наводить. Гордо стверджено, що в Буковині здійснено „суцільну колективізацію" сільського господарства майже на 100 відсотків. Цьому кожний повірить. Про колонізацію спустошеної Буковини С. Е. мовчить.

— К. О.

О. Г.

ЧЕРВОНИЙ СКЕТЧ У СЛОВАЦЬКОМУ ВИКОНАННІ

(До восьмої річниці комуністичного путчу на Словаччині)

(10)

— Ваша правда! Ми і не просимо, щоб нас даром годували. Ми хочемо тільки, щоб ви нас випустили звідси.

— Це не від нас залежить, і ви повинні це зрозуміти. Але, коли ви просили прийняти вас до Словаччини і тепер живете в ній, то мусите заробляти на своє утримання. А ваші люди, напевне, урядових посад чекають, бо з можливости будь-якого заробітку користати не хотять . . .

— Неправда! Дармa, що з добровільних імігрантів ви перетворили нас на в'язнів, дармa, що тепер ви стратили право вимагати від нас роботи, дармa, що серед нас є багато людей, котрі фізично не працювали ціле своє життя, але я переконана, що багато з нас радо візьметься хоч би за будь-яку роботу. Я є перша з них! І я служницею не була, і я фізично не є приготована до тяжкої праці, але охоче візьмусь за кожну роботу, на яку в мене тільки стане сили.

— Гм! . . . — злорадно дивиться на мене Сергій Михайлович. — Ну от, наприклад, моя жінка завтра йде картоплю копати. Підете їй помогти?

— Піду!

— Добре, ловлю вас на слові . . .

— Мене не треба ловити: сказала — піду і піду.

„Від великого до малого — один крок" — так можна би було перефразувати філософську сентенцію. Отже, і Сергій Михайлович, почавши з проблем наших „кривавих" політичних злочинів, кінчив на власній бараболі . . .

Коли розходимось, до мене підходять різні люди з привітаннями:

— Ну, землячко, спасибі! Добре ви його розчехвостили! . .

— Але пані мають відвагу! Гратулюю!

Я вдоволено посміхаюся і рівночасно пригадую слова наших українців-партизан: „вам нема чого боятися, поки маєте справу зі словаками. От совєтчики, що сидять у Банській Вистриці — то інша річ!" Сергій Михайлович, щоправда, словаком не був, але не був і „совєтчиком". І, хоч він і носив червону відзнаку, але непевність власної позиції робила його нешкідливим цілком. З ним легко було бути „відважною", і його можна було „розчехвостити"!

Дійсно, на другий день після обіду Сергій Михайлович прийшов до мене. Дома знайомить мене зі своєю, до речі сказати, дуже симпатичною і присмною дружиною і лишає нас самих. Господиня насамперед частує мене дуже щедро кавою, розважає розмовою, і щойно коло третьої години ми виходимо в поле. Городець маленький, і робити тут для „наймита" фактично нема чого. Але, як то кажуть: „найнявся — продався!" Копаємо картоплю і гуторимо про всякі речі. Не минуло і години, як до нас виходить і Сергій Михайлович з великим кошем.

— Подьте ка єсть! — запрошує господиня.

— Та ми ж щойно їли!

— Ніщт за то, подьте!

Після доброго підвечірку стаємо до роботи вже втрьох.

Сергій Михайлович виказує себе людиною доброю, привітною і вихованою. Вже за підвечірком він, ніби ненароком, кинув кілька питань і зауважень, з яких видно, що його дуже цікавить життя під большевиками. Але я умисно або змовчую, або даю ухильні відповіді.

Коли починаємо працювати, він стає близько мене і знову здалека заводить розмову про цікавлячий його предмет.

— Напевне тужите за домом? — питає зі співчуттям.

— Звичайно.

— Розумію вас! Я також тужу, хоч уже тут маю родину. Ну, але скоро повернемось усі . . .

Я не відповідаю.

— А що ви дома робили?

— Я працювала в школі.

— О, то вам напевно дуже було б прикро тепер починати працювати фізично! . .

— Фізична праця на зміну з працею розумовою також приємна . . .

— Звичайно. Але ви напевне, замість отут картоплю копати, охотніше викладали б?

— Напевне! . .

— Ну, нічого. Скоро вернетесь до дому і будете далі учителювати.

Мовчу.

— Скажіть мені правду, — не витримує Сергій Михайлович, — чи вас дійсно німці повивозили, чи ви втікали самі?

— Ріжно бувало . . . Є такі, що їх німці вивезли насильно, а є й такі, що самі втікали . . .

— А чого ж вони тікали?

— А ви чого втікали? — відповідаю питанням на питання.

— Я? Я зовсім не тікав! — починає запально Сергій Михайлович, але, зустрівшись з моїм поглядом, очевидно розуміє, що мене не обдурить.

— І, бачите, — говорить уже сумно, — тоді то ще було не так, як тепер. Тоді ще не таке нове, таке незрозуміле, що люди тікали, бо не знали, що з того буде . . .

— Так, — зідхаю я, — тоді тікали, бо не знали, що з того буде, а тепер тікають, бо вже знають, що з того є . . .

Сергій Михайлович довго щось напружено думає, а потім питає тихо і нерішучо:

— Скажіть, невже справді „там" так погано?

— А от почекайте: незабаром побачите самі . . .

— Власне, мені це незрозуміло! Чому чекати? Адже ми вже бачимо: маємо ж тепер і тут радянську владу! . .

Я сміюся.

— У вас іще навіть натяку нема на радянську владу.

— Як то нема? Чому?

— А що ж у вас є „радянське? Тільки червоні значки на грудях, портрети Сталіна і комуністичні гасла. Це все одно, що й нічого.

— Перепрошую, про головне ви забули: уряд у нас радянський!

— У вас уряд словацький покищо, а не радянський.

— А хіба це не все одно?

— Ні. От коли у вас, наприклад, начальником Окресного Уряду буде — росіянин, заступником — мадяр, а нотарем чех, а суддею — циган — тоді щойно почнеться у вас радянська влада . . .

На мій жарт Сергій Михайлович вибухнув щирим обуренням:

— Цього ніколи не буде! . .

— Так? — питаю іронічно.

— А то чому?

— Та тому, що словаки не потребують, щоб в їхньому уряді сиділи чужинці! Хай кожен нарід сидить на своїй батьківщині! . .

— Фі-і-і-ть, дорогий Сергію Михайловичу! Та вас за ці слова вже треба на десять років заслання на каторжні роботи! . . До речі, ви також сидите на своїй батьківщині?

— Так: я є чехо-словацький горожанин!

— Припустімо . . . Але тисячі мадярів, жидів і циган мають це саме горожанство з народження, а не прибране, як ви.

— Ну і що з того? Це — паразитарні нації! . .

— Гов, гов, пане дорогий! Згідно з марксівською доктриною, нема паразитарних націй, а є паразитарні кляси. Нація, в большевицькому розумінні, є категорія архаїстична. Пролетаріят взагалі не має батьківщини, а є тільки одну інтернаціональну спільноту, соціяльно і політично ворожу до другої інтернаціональної спільноти — експлуататорсько-капіталістичної.

— Я того не розумію, — щиро признається Сергій Михайлович.

— Тим гірше для вас . . . Для тих, хто є особливо тупий у сприйманні цих ясних фундаментальних істин комунізму, існують спеціяльні „школи" в Сибіру і на Камчатці. Боюся, що в Ревуці ви будете першим кандидатом до них . . .

(Продовження буде)

Аєаз Ісхакі Іделлі

КАЗАНЬ І ДОЛЯ ІНШИХ ХАНСТВ

(Надіслане з Істамбулу, Туреччина).

(Закінчення).

У двірці султана в ролі „дружини" раптом опинилася донька російського „попа" під ім'ям „Херям - Султанша". І росіяни починають робити впливи на султана за допомогою цієї особи. Росіянам вдається домогтися від султана Сулеман-Кануні тиску на кримського хана, щоб той „жив з росіянами в дружбі". За допомогою „дарунків" деяким особам, всі сліди визнання казанцями турецького султана - Каханом і Халіфом — загубились десь серед архівних порохів! А делеґація від народів Казанського ханства мала на собі ніби ярлик „зайвих відвідуванів" і до султана не допускалася. Невтралізувавши ханів Криму та Босфору для казанських справ, росіяни розпочинають свої вирішальні війни проти одинокого Казанського ханства. В ті тяжкі для казанців дні несподівано помер талановитий хан Сафа Герей... Трон залишився без спадкоємця. Тоді державні діячі Казані посилають делеґацію до султана Сулейман-Кануні, з проханням прислати на осиротілий трон принца Гуляк-Герея, з роду Сафа-Герея хана. Проте, завдяки інтриґам „Херям-султанші" і старанням деяких осіб з близького оточення султана, що одержували солідні дарунки від росіян, султан залишив без уваги і відповіді і це прохання.

Подібна неувага султана найбільшої в світі держави, до долі казанців, надзвичайно підбадьорила сили бунтівників — прихильників ставленика росіян, зрадника Шейх-Алея. Великі сили росіян наближаються до підступів Казані. За допомогою цієї загрози москвичів і співучасти бунтівників - зрадників, касімський хан Шейх-Алі захоплює трон.

Але вільнолюбні казанці знаходять в себе сили і несподіваним повстанням виганяють русо-фінів з своєї рідної землі. Не покладаючи більше надій ні на кримців ні на турецького султана, казанці запрошують на свій трон ногайського принца, талановитого Ядкар-хана. І під його керівництвом казанці почали знову збирати свої сили, щоб ставити росіянам опір в майбутнім. В 1552-му році московський цар, дикий садист, Іван Четвертий, на чолі 200-тисячного війська, о т о ч у є фортецю Казань. 30,000 татар хоробро б'ються за свою національну незалежність і разом з тим прикриваючи шляхи до ханств рідних народів і Босфору. Безперервно відбувалися одна за одною жорстокі сутички. Але під навалою величезної більшости ворога — 15 жовтня героїчне місто знемоглося і піддалось.

В лютій помсті за хоробрий спротив росіяни винищили не лише мирних мешканців, але й дітей.

Захопивши цю фортецю, росіяни, нарешті, відкрили собі шлях до просторів Азії та Сходу. Через два роки росіяни вступають до Астрахані і на побережжя Каспійського моря та зогрожують народам Кавказу і Туркестану. В 1561 році полчища росіян підкорюють Сибірське ханство і загрожують Китаєві. В 1773-му році, підкоривши Крим, загрожують Істамбулові. В 1834-му році, несподівано для росіян, впертий спротив почав робити одинокий Дагестан. Але й тут не прийшли на допомогу ті, що незабаром самі стали жертвою росіян. В 1864-му році, підкоривши Дагестан, росіяни цілком закріпились на Кавказі і стали загрожувати східнім кордонам Туреччину. В 1875 р., захопивши Туркестан, росіяни почали загрожувати Індостанові.

Падіння фортеці Казані і ліквідація Казанського ханства створили передумову росіянам для їх легкої перемоги над рештою ханств тюрко-татар. Підкорення ж росіянами територій цих ханств поставили перед безпосередньою загрозою Кавказ і Туреччину.

Всіх тих, хто відмовився вчасно задовольнити братнє прохання казанців про допомогу, спіткала та ж сама доля — російський геноцид. Вони не звернули уваги на прохання представників казанського народу, що зі слізьми описували їм спільну небезпеку і просили братньої допомоги, але їм відмовили. І ось ті, що відмовляли, власними руками допомогали натягати на своє тіло російське ярмо.

Саме на ці дні припадає 400-літня річниця початку цієї трагічної події не тільки для тюрських народів, але й для багатьох інших вільнолюбних народів. Протягом цих минулих століть, одначе, кожне нове покоління Ідель-Уральців, при кожній відповідній нагоді, піднімало повстання, намагаючись скинути російське ярмо! Вони повставали, щоб скинути чуже ярмо і стати знову повноправними господарями своєї рідної землі, що з найдавніших часів, від покоління до покоління, передавалася народам тюрко-татар. Протягом цього часу сотні исяч синів тюрко-татар присднувалися до колон повстанців з палкою вірою на звільнення. За ці 400 років їм щастило кілька разів звільнити своє рідне героїчне місто Казань. Проте, через нещасливі обставини, недовгий час вдавалося зберегти вибореу незалежність. Бо ж міжнародна ситуація все ще продовжувала посміхатися російському пануванню. Проте, тюрко-татари Ідель - Уралу ніколи не допускали чорної думки, що її намагаються прищепити вороги, що мовляв „все вже закінчено"! Ні! Вони вірили, а тепер вірять ще більше, що наступить кінець і російському пануванню. Саме сила цієї своєї вічної віри й певности у всезагальну справедливість Творця подій майбутніх днів, тюрко-татарам змогла зберегти національну культуру, релігію, звичаї. Й нещадний терор большевиків не похитнув їх, вони й тепер залишаються тюрко-татарами, вірними заповітів своїх предків.

Тюрко-татари Ідель-Уралу, провадячи боробьу за свою незалежність протягом віків, набули великий історичний досвід. Тепер ці нащадки героїчних захисників Казані мають сучасні власні кадри з усіх ділянок суспільного життя, включно і військових фахівців. При першій же нагоді, вже об'єднані в одну націю, всі вони готові виконати свої обов'язки в справі національно-визвольної боротьби.

Фортецю Казань, з її ярмарками міжнародного значення, зруйновану 400 років тому росіянами, тюрко-татари відбудують знову і вони зуміють зорганізувати мирне життя в своїй об'єднаній державі, Ідель-Уралі!

Саме ці нащадки оборонців героїчного міста Казані зможуть знову охороняти своїми непохитними колонами мирне і незалежне життя своїх рідних братів народів Туркестану і Кавказу.

Російський імперіялізм буде пеерможено там, де він колись розпочав свої перші атаки і штурми.

Народи Східної Европи, що теж опинилися під гнітом тієї ж руйнуючої сили, звільнившись, матимуть ґарантію своєї незалежности тільки відновленням незалежности цих п е р ш и х ж е р т в російської агресії!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Загальні Збори ОБВУА.

Дня 4 жовтня відбулися Загальні Збори нюйоркського відділу Об'єднаних Бувших Вояків Українців в Америці. Відходяча управа, на чолі з головою генштабу полковником А. Валійським, зложила звіти за минулу каденцію. Збори приняли ці звіти, висловили подяку й уділили абсолюторію. До нової управи вибрано: головою — полковника Б. Барвінського, його заступником — д-ра І. Козака, членами — І. Винника, Б. Косаренко-Косаревича, д-ра С. Ріпецького, І. Шпаківського.

На першому засіданні нової управи, дня 11 жовтня, перебяли функцію: секретаря — В. Косаренко - Косаревич, скарбника — І. Винник, Орг. Реф. — І. Шпаківський, Осв.-Культ. Реф. — д-р С. Ріпецький, Сусп. опіки реф. д-р І. Козак, котрий теж погодився приймати пошту для товариства на свою адресу: 645 Іст 11-та вул., Ню Йорк 9, Н. Й.

І на загальних зборах і на спільному засіданні обох управ, старої та нової, найважливішою дискусійною темою було питання справжнього об'єднання всіх був. борців зброєю у визвольних змаганнях українського народу проти кожночасного окупанта України, замісць дотеперішнього роздрібнення на братства поодиноких збройних чи боєвих частин територяльного або політичного забарвлення. Адже лиш тоді можлива рівноправність кожного борця під усяким оглядом. Лиш тоді світло геройських подвигів і тінь трагічних невдач падатимуть рівномірно на кожного борця. Лиш капіталізація суцільної боротьби та пролитої крови в ній змогла би принести користь соборному українству внутрі і назовні, а не капіталізація боротьби і крови будь-якої однієї частини на виключну користь її братства.

Жахливе положення України зумовлене в великій мірі фальшивництвом історії Сходу Европи її московськими окупантами. Отже перемога правди над брехнею є водночас істотним інтересом усього соборного українства. Історична неправда є його ворогом, як і нечисті засоби. Тому переважали голоси апелю до здорового розуму і патріотичного почуття всіх бувших боргів, щоб об'єднатися в лоні спільної організації для спільних справ і питань усього воєцтва й українства, а це не виключатиме частинних братств у її лоні в роді клюбів.

Таке об'єднання всіх борців зброєю на спільному знаменникові „Визволення України" дало би своїм прикладом сильний товчок до реалізації такого ж об'єднання всіх українців — борців іншими засобами на політичній і громадській площині на такому самому спільному знаменникові. Це й повинно бути одним із головніших завдань конґресу всіх бувших борців-вояків українців у ЗДА в січні 1953-го року.

В. Косаренко-Косаревич.

Дітройт, Міш.

До українців Дітройту.

Представники Філії УККА в Дітройті Схід з одного боку і представники Федерації Українців Стейту Мішіґен з другого, на спільному засіданні в дні 5-го вересня 1952 р., по основній виміні думок на тему впорядкування громадського життя в нашому місті, покликали до життя 6-ти членний Комітет для наладнання українського громадського життя в Дітройті, зложеного із представників названих організацій, по 2-х від кожної.

Цей новостворений Комітет на свому першому засіданні в дні 12. вересня ц. р. уконстатувався і розглянув м о ж л и в о с т і усунення усіх недомагань українського громадського життя у великому Дітройті та знайдення найкращих можливосей гармонійної співпраці всіх українських громадських організацій для добра української національної справи.

В першу чергу Комітет зайнявся справою святкування національно-історичних роковин і прийшов до такого однозгідного рішення:

1) Листопадові роковини відзначуватимуть одним репрезентативним святкуванням Філія УККА і Федерація Українців Стейту Мішіґен разом із іншими організаціями — своїми членами для всього українського громадянства Діройту. Дохід із цього святкування буде переданий на допомогу інвалідам українських визвольних змагань через ЗУАДК.

2) Відзначенням роковин 22. січня 1918 і 1919 рр. займеться Філія УККА разом із іншими громадськими організаціями — своїми членами та при співучасті Федерації Українців Стейту Мішіґен. Дохід із цього святкування призначується на Народний Фонд УККА.

3) Святкування з нагоди Шевченкових роковин буде влаштовувати Федерація Українців Стейту Мішіґен із іншими громадськими організаціями — своїми членами і при співучасті Філії УККА і Відділу УККА в Дітройті Схід. Дохід із святкування Шевченкових роковин призначений на дар для Централі Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка з осідком у Франції.

Незалежно від цього Відділ УККА в Дітройті Схід, беручи до уваги місцеві обставини свого терену, влаштує Листопадове святкування для українського громадянства Гемтремку в нізнішому реченці, призначуючи весь евентуальний дохід на українські національні потреби.

Дальші питання, зв'язані з упорядкуванням українського життя у великому Дітройті, будуть предметом чергових засідань Комітету.

Про це договорення рішив Комітет повідомити українську громадськість за посередництвом цього комунікату в українській пресі.

За УКК. Філія в Дітройті:

Ф. Гузіль, в. р., **М. Дужий**, в. р.

За Федерацію Українців Стейту Мішіґен:

І. Панчук, в. р., **В. Доґань**, в. р.

За УККА, Відділ у Дітройті, Схід:

П. Рогатинський, в. р., **Т. Кошіль**, в. р.

Дітройт, 8. жовтня 1952 р.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

НОВІ КНИЖКИ

Я прочитала „Півтора людського"

(Замість рецензії)

Коротка згадка в реклямному оголошенні про те, що ця повість В. Чапленка читається з гострою цікавістю, зацікавила мене, і я цю книжку купила. Одначе спочатку, особливо в першому і другому розділі, вона мені не показалась цікавою. Може тому, що сільський побут мені, міській людині, не знайомий і чужий. Чому, наприклад, інтеліґентні хлопці зустрічаються не в хаті, а в коморі? Та й ці розділи, по моїй думці, написані не так вправно, як дальші. Але вже друга половина другого розділу читається цікаво. І чим дальше, тим дужче, так що не можна й відірватися. Бо автор показує події того часу яскраво, правильно, захоплююче. А з тими подіями переплітаються пригоди людей, головно сільської інтеліґенції. До речі, це ті люди, що й у повісті „Люди в тенетах", тільки в їхніх молодих літах, як пише автор у передмові, бо з цих книжок мала скластись трилогія. Але головний герой у повісті „Півтора людського" не Кутько, а Василь Роговенко, якого пізніше большевики р о з с т р і л юють (про це є згадка в повісті „Люди в тенетах"). В образі Василя показано юнака, який захопився вже ідеєю українського відродження, але серед сірої, несвідомої селянської маси він не міг виявити своїх поглядів. Тільки в кінці повісті він виривається з цього середовища і їде до отамана Горобця, який „за Україну стоїть". Велику ролю в повісті грає учитель Стовбур. Це один з тих, які захопилися ідеями всесвітньої революції і злегковажили визвольні змагання свого народу. Цей образ автор описує сатирично, та й взагалі сатиричний складник у творі переважає. Дуже цікавий образ о. Харитона, цілком позитивний образ старого досвідченого і мудрого чоловіка. Одначе події тоді були такі, що його мудрість була ні до чого. Він каже у притчі про бджоли: „Я зокрема хотів би мати законодатну владу на тій підставі, що я старий: старі люди — носії життєвого досвіду. Тільки ж ви, молоді, цієї влади не дасте. Ви себе вважаєте розумнішими". Цей образ цікаво поєднано з читанням творів Нечуя-Левицького. Ще можна згадати діда Вертю, який вихваляється своїми оповіданнями, і повстанця Івана Овечку. З жінок найцікавіша Оксана Штепенківна, з якою кохається Василь Роговенко. Вчителька Галина Сосипатрівна — якийсь супровідний тип до вчителя Стовбура.

У повісті багато яскравих сцен, картин природи і т. п. Згадати можна виставу в школі, опис танку й співів. Передає настрій росяного ранку автор у п'ятому розділі (ранок ділової людини), далі ліс уночі і потім ранок, як Василь спостерігає лисенят. Ліс у цих картинах прямо зводиться перед очима, як живий. Страшні своєю реалістичною правдивістю сцени „першого вбивства" та большевицького терору, як терористи ідуть уночі й вирізують „куркулів". Тут автор дійсно показав себе реалістом! Одначе в малому листі всього не скажеш. Я раджу всім, хто цікавиться творчістю сучасних українських письменників, цю повість прочитати, бо думаю, що В. Чапленко виявив тут не меншу майстерність, як і в „Пиворізі". Є в повісті досить гострі еротичні моменти, зв'язані з проблемою множення людського роду. Але чому „Півтора людського"? Мені не доводилось такого виразу чути, але кажуть, що він існує у народній українській мові. Сам автор пояснює його як „не сповна розуму". А історичний його сенс такий: несвідома селянська маса в Україні була тоді тільки фізичною силою революції, яку використали вороги українського народу. Позитивні сили української визвольної боротьби автор хотів показати в середущій книжці трилогії (про це він пише в передмові). Бажаємо йому цю книжку написати.

Л. Г.

ПРОМОВА МОСКОВСЬКОГО НАГЛЯДАЧА

(Закінчення зі стор. 2)

(Закінчення зі стор. 2)

нання всіх українських земель в єдиній Українській Радянській державі. Завжди і скрізь українські буржуазні націоналісти ставили мету — відірвати український народ від братнього російського народу і віддати його в колоніяльне рабство іноземним імперіялістам... Буржуазний націоналізм — найбільш живучий і політично небезпечний пережиток капіталізму в свідомості людей. Ми повинні викривати будь-які прояви українського буржуазного націоналізму ,в чому б вони не виявлялися."

Л. Мельніков відзначив, що письменники Сосюра, Рильський, Первомайський після гострої критики допущених ними помилок не створили ще нових творів, які б свідчили про їх перебудову. Він пригадав з'їздові, що на наступний рік припадає 300 річчя Переяславської Ради, „на якій було закріплене великим актом споконвічне прагнення українського народу до возз'єднання України з Росією."

Всього, сказаного Л. Мельніковим в доповіді, неможливо зацитувати. Його довга промова є сконденсованим висловом всіх політичних заходів Москви скерованих проти української національно-визвольної боротьби. Майже на кожному кроці він, як уміє, обпльовує українських націоналістів, маючи на увазі при цьому весь суспільний комплекс української національно-визвольної політики. Новим в доповіді Мельнікова є хіба визнання, що ленінізм, тобто практикуючий комунізм, є найвищом витвором російської культури. (ЛЛ)

НОВІ ІМІГРАНТИ

Дня 28-го жовтня ц. р. прибудуть літаком з Бремену до Ню Йорку на ашуранси ЗУАДКомітету такі особи:

(Секція 3с — Піккме)

Гарасименко Іван і Анна, Кот Татіяна; Пітолай Дмитро і Софія; Павляк Андрій, Олена та Іван; Радченко Теодор, Марія, Нонна і Олександер; Резників Стефан, Катерина і Люба; Силенко Олекса, Марія, Галина, Василь, Володимир і Федір; Топольницький Роман, Богданна і Орест.

У всіх справах переселення до ЗДА просимо звертатися на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. Box 1661,
Philadelphia 5, Pa.

• РОЗШУКИ •

Пошукую брата Михайла КОЗАКА зі с. Мистичі, пов. Мостиська. Хто про нього знає або він сам, прошу писати: Iwan Kozak, 835 N. 6th St. Phila. 23, Pa.

Розшукую Петра Мороза, Левка Богуна, Йосипа Ложченка — Голляндія, і Семена Давиденка — Франція. Европейські часописи прошу це передрукувати. IWAN MOROZ, 813 Beardsley St., Akron, Ohio, U.S.A.

Пошукую рідних та знайомих Михайлюк Василь з с. Яворова, пов. Косів Гуцульський, Галичина. Прошу відгукнутись на адресу: B. MYCHAJLUK, 646 Willet Road, Blasdell B. R., Buffalo, N. Y. Інші часописи в Америці й в Европі прошу передрукувати.

• ПРАЦЯ •

З життя Українського Воєнно-Історичного Інституту

Український Воєнно-Історичний Інститут у серпні видав першу серію карток „Епізоди з Української Визвольної Боротьби". Цією серією охоплені такі моменти:

1. Проголошення III Універсалу Української Центральної Ради на Софійському майдані в Києві.

2. Симон Петлюра приймає рапорта командира почесної сотні Спільної Юнацької Школи на ст. Кам'янець-Подільський у 1920 р.

3. Українська делегація, на чолі з Ол. Севрюком, підписує мировий договір з Осередніми Державами в Бересті над Бугом 9. 2. 1918 р.

4. Полковник Василь Вишиваний (Ерцгерцоґ Вільгельм Габсбурґ) в гостині в кінному ім. Костя Гордієнка полку в 1917 р.

5. Величава маніфестація Української Чорноморської Громади в Севастополі 10 травня 1917 р.

У днях 15-17 серпня в Торонті, в залі Української Католицької Громади, відбулася 26 виставка пам'яток з укр. визвольної боротьби.

У днях 26-28 вересня відбулася 27 виставка, в поширеному обсязі, в залі Української Православної Громади при Катедральнім Соборі.

Дня 23 серпня на місячних загальних сходинах 5 станиці Союзу б. Українських Вояків ген. Садовський виголосив реферат про життя й діяльність генерал- полк. Миколи Юнакова.

Дня 24 серпня директор Інституту ген. Садовський мав інтерв'ю з представником „Голосу Канади" про цілі й завдання Українського Воєнно-Історичного Інституту.

У серпні Інститут одержав пожертви речами: майора Битинського схема боїв 6 Січової стрілецької дивізії; сотн. Липовецького низку фотознімків з часів першої і другої еміґрації: п. Бігуна ряд фотознімків УСС; арт. мал. проф. Кубарського акварельний образ: п. Козловського серію поштових марок, виданих в Україні німецькою окупаційною владою та марку Карпатської України з написом „Сойм 2. III.1939"; сотника Стрільця 3 фото; Головноуповноважений на ЗДА Братства б. Вояків 1 Української Дивізії УНА мґр. Орест Городинський надіслав обіжники, бляикети, правильник капітули пропам'ятних відзнак тощо.

Українка присутня на „Форумі" Н.Й.Геральд Трибюн

На відкритті „форуму „Ню Йорк Геральд Трибюн", що відбулося в неділю в будинку Генеральної Асамблеї О.Н., а потім перенеслося до готелю Валдорф Асторія, прибули запрошені представники багатьох організацій. На запрошення організаторів форуму та з доручення Союзу Українок Америки, що належить до Американської Федерації Жінок, на відкритті була присутня й українка, п. Марія Демидчук. Наша делеґатка була вражена монументальністю нового будинку Генеральної Асамблеї О.Н. та речевістю праць що відбуваються у ньому. „Оригінальність і велич будови, — оповідає п. Демидчук, — впливає як на промовців, так і на слухачів. Це можна було помітити вже під час вступної промови генерального секретаря О.Н. Тріґве Лі. Під час його виступу, панувала глибока тиша, хоч заля була вщерть виповнена. Інші промови й запити, хоч і були виголошені з американського становища, одначе торкалися справ усієї земної кулі, що говорить про те, що в цьому будинку дійсно перехрещуються шляхи багатьох країн. У промовах обговорювано такі справи, як нужденні умови в Пакистані, позики, що їх дає Міжнародній банк незаможним країнам, проблема т. зв. „американського відосіблення", а, головне, війна в Кореї. Коли я слухала тих важливих промов і запитів, мені мимохіть приходила думка: коли ж в цій залі промовлятиме справжній представник українського народу, виступаючи не тільки щодо справ рідної країни, але й в питаннях світового значення, поскільки Україна повинна бути активним і щирим членом світової спілки народів, а не лише невільним членом російської т. зв. „федерації", що її очолює кат вільних народів — Москва."

Вісті з Комісії Допомоги Українському Студентству

Дня 17. вересня 1952. відбулися в Сарселі біля Парижу Загальні Збори КОДУС-у, що вибрали новий провід у такому складі:

Голова: проф. О. Кульчицький (Сарсель), 1. заступник голови: проф. О. Шульгин (Париж), 2. заступник: проф. І. Мірчук (Мюнхен), секретар: Т. Волошин (Сарсель), фінанс. госп. референт: Є. Чайковський, член: доц. інж. Д. Пеленський (Мюнхен), представник Центрального Союзу Українського Студентства: І. Сілецький. Контрольна Комісія: голова: о. мітрат Я. Перрідон (Париж), члени: о. мітрат Автокефальної Церкви: І. Вишневський (Париж), о. генер. вікарій П. Голинський (Мюнхен), Р. Ільницький (Мюнхен), д-р Нестерчук (Париж).

Збори висловили гарячу подяку за жертвенність европейським та заокеанським українцям, що впродовж трьох звітових років підтримували існування КОДУС-у та спричинилися до успішної акції допомог. Зокрема підкреслили видатну підтримку з боку Папського Престолу, Преосвященного Кир Івана Бучка, УКК, ЗУАДК-у, Об'єднань і Союзів Українських Жінок в ЗДА, Канаді, Бразилії. Також високо оцінили працю американського Комітету Допомоги У.С. під проводом П. С. Галичинової, проф. К. Кисілевського та І. Недільського, що в одному тільки січні 1949 року зібрав і вислав до Европи $1,600; через Комітет, очолюваний в 1950-1952 проф. Кисілевським, КОДУС отримав від УКК $3,537, від б. стипендистів $1,-415.71, з імпрез (Студентська Маланка та інші) $1,535.60, а фонд ім. Храпливого-Димінського $30. В загальному ціла акція допомоги КОДУС-ові в ЗДА у звітовому часі (за три роки) дала: $8,119.09 в прибутках, а $435 у витратах на адміністрацію й порторії; начисто $7,-684.09. У звітовому часі постали в ЗДА крім Комітету Допомоги в Ню Йорку ще клітини в Шікаґо під проводом О. І. Ричкуна та інж. Я. Комаринського, у Филаделфії, Дітройті, Вофало, що завідують справами стягання зворотних стипендій.

Звідомлення з діяльности, надруковане на 26 сторінках, подає докладні відомості про працю та успіхи КОДУС-у, що був під проводом бл. п. проф. Зенона Кузелі. Він, мимо недуги, віддав опіці над студентством всю свою енергію та довів до поважних успіхів, а саме: 1) 134 засідання проводу в приявi представників студентства схвалювали стипендії та одноразові допомоги, 2) канцелярія КОДУС-у в Ерлянґені (Німеччина) та в Сарселі (Франція) вислала 9,669 листів і отримала 5,572, 3) КОДУС мав 15 представництв і клітин в Німеччині та по одному представництву в Австрії, Бельгії, Англії, Голяндії, Франції, Швайцарії, Італії, при помочі яких зроблено картотеку студентів, що має 2,200 листків; 4) співпрацював з комітетами й клітинами в ЗДА, Австралії, Арґентіні, 5) з церковними установами, з високими школами, студентськими організаціями, допомоговими інституціями, 6) опікувався студіями та розподілом фахів.

В р. 1949 було 335, в 1950 — 123, в 1951 — 67 стипендистів у високих школах Німеччини, Австрії, Бельгії, Швайцарії, Франції, Швеції, що студіювали медичні науки (169), технічні науки (101), правно-економічні (120), філософію (66), музику, богословіє, журналістику (87). Найбільше стипендистів було в Українському Вільному Університеті в Мюнхені (80) та в Українському Технічно-господарському Інституті в Реґенсбурзі, потім в Ульмі (61). Успіхи студій: 267 абсольвентів з дипломами. В останні роки КОДУС-ові пощастило примістити на повній стипендії впродовж 5 років у бельгійських високих школах: 39 студентів, в еспанських високих школах: 20 студентів.

Хоч висота стипендій була невелика, та проте вона майже дорівнювала коштам оплати за науку; стипендист був зобов'язаний предкладати проводові посвідку про іспити та успішну працю, що посилювало процес студій.

Для кращої орієнтації в розмірах допомогової акції за час еміґрації від 1945-1951 в Німеччині подано в окремій частині, що КОДУС обслуговував 1,262 стипендистів, з яких 613 закінчили успішно свої студії. В тому часі виплачено: 527,244 РМ і 204,403 ДМ. Бувші стипендисти повернули КОДУС-ові: 13,-711 РМ, 7,871.95 ДМ з обов'язку заборгувань, що показує відношення та характеризує нерозуміння обов'язку у багатьох боржників. Щойно в останніх місяцях справа повернення стипентій набрала загострення, що спричинило потребу проголошень у пресі. КОДУС відкликався до громадського почуття обов'язковости та взивав своїх боржників повернути заборгування, щоб помогти молодшим студентам.

Сьогодні в Европі студіює біля 200 студентів, з того 67 є на стипендіях КОДУС-у, а крім того кільканадцять студентів хворіє в туберкулічних санаторіях. Ця прикра правда спонукує заокеанську еміґрацію до поважної застанови над студентськими справами та до посилення жертвенности на річ КОДУС-у. Хіба нікому не може бути байдужим молоде покоління, що в голоді й при підвищеній температурі віддається фаховим студіям. Зокрема не сміє це бути байдужим для бувших стипендистів!

Щоб можна було оцінити обов'язковість молодого покоління, що живе в кращих умовах в ЗДА, ми дозволимо собі навести назви тих громадян, що поспішили на поклик КОДУС-у та повернули в цілості свої зобов'язання, або повертають їх ратами:

Повернули все: Абрам'юк Ольга, Боровик Володимир, д-р Олег Волянський, Дигдало Володимир, д-р Антін Задурович, д-р Богдан Комарчевський, д-р Кос Роман (в перших місяцях після приїзду він повернув $250), інж. Ігор Коцур та д-р Люба Зозуля-Коцур, Теодор Марків, Степан Нич, д-р Марія Слиж, Олександра Кисілевська-Ткач, д-р Климент Рогозинський, Микола Яшко, Омелян Бей.

Повертають ратами: Берегулька Станислав, д-р Тарас Ганушевський, д-р Юрій Городиловський, д-р Евген Грабарчук і д-р Лідія Клепарчук-Грабарчук, д-р Михайло Гук, інж. Дмитро Демидюк, д-р Юрій Дицьо і д-р Марія Танчак-Дицьо, д-р Василь Зарічний, д-р Роман Кисілевський, Олена Клим, Марта Княжинська, інж. Олександер Когут, інж. Богдан Котис, Ірина Круцько, д-р Теодор Мацьків, Володимир Медуха, Остап Олесницький, д-р Ярослав Панчук та Ярослава Слиж-Панчук, д-р Євген Перейма, Анна Росткович, Петро Стасів, Ярослав Ткач, д-р Василь Трухлий, Ірина Федів, д-р Уляна Фіґлюс-Лоза, д-р Богдан Шебунчак і д-р Софія Шебунчак, та 15 стипендистів в Шікаґо.

Дехто з б. стипендистів і інших студентів уважав за відповідне віддячитись КОДУС-ові, влаштовуючи збірки на европейські листи, що дало такі успіхи:

Д-р Мирослава Силик зібрала $50.50, д-р Роман Кос зібрав на весіллі пп. Грабарчуків $25.-50, інж. Ярослав Комаринський в Шікаґо $43, Ігор Гуменюк в Шікаґо: $28.50 і $43, інж. В. Нагірняк в Шікаґо $125, І. Гуменюк в Шікаґо $22.50 і $9, В. Гайдук на хворих студентів $29 і $35, Люба Шавала $45.75, Богдан Данилевич $31, д-р Р. Кос $31, Леся Храплива $25.85, Одарка Городиська $43, д-р Василь Зарічний з Толіда $115, датки: Ольга Абрам'юк $6, Володимир Боровик $5, д-р Марія Слиж $3 та інші.

Подаємо поіменний спис жертводавців та складаємо їм щиру подяку за жертви.

На листу І. Гуменюка в Шікаґо жертвували: по $10: Пелехович Богдан, д-р Омелян Тарнавський; по $5: д-р Мирослав Сіменович; по $2: інж. А. Артимович, д-р Рижевський, д-р Р. Залуцький, Я. Борисовський, Я. Рак, І. Мула; по $1: С. Ємко, Г. Заячківський, О. Плешкевич, М. Турянський, І. Гуменюк, О. Плешкевич; по $10: Омелян Тарнавський; по $2: І. Мула, А. Артимович, Р. Вараболяк, М. Овчаренко, С. Фурманюк, О. Площанський; по $5: А. Стецюк, Б. Пелехович; по $2: д-р М. Мишковський, Д. Андрушко, А.А., У. Целевич; по $1: М. Влох, інж. Р. Вараболяк, Е. Ярошевич, О. Качор, О. Плешкевич, М. Стрий, В. Ваків; по $2: Романович, інж. А. Артимович; по $1: Я. Данилишин, Я. Барановський, М. Турянський, І. Мула; $4 дрібними.

На листу д-ра Романа Коса в Пасейку: по $2: Вислоцький, Ухман, д-р Грабарчук; по $1: І. Романчук, М. Стех, Сидоряк, И. Ковенський, В. Прохор, Н.Н., В. Трухлий, О.О., І. Трухлий, К. Трухла, Кузик, Т. Бейнаронський, Т. Рудницький, О. Ховайло, д-р Ю. Гарвея, П. Кобзяр, В. Ядловський, А. Кос, М. Грушкевич, Т. Гелемей, С. Мудрик, С. Галамай, М. Кулик, М. Луговий, Н.Н., М.М., О. Ховайло В. Ядловський, М. Безушко, Т. Кулик, В. Юрків, О. Притуляк; по $2: Соколовський; по $10: д-р Роман Кос; по $3: О. В. Білинський; по $1: Семянович, Шевчинський; дрібними $1.50.

На листу Дарки Городиської в Клівленді: по $5: М. Городиський, О. Диба, Н. Угера, інж. Тарнавський, О. Войчук; по $3: Говикович; по $2: М. Диба, Галяревич, Ю. Кордуба, Мирон Ш., О. Чубатий; по $1: Яремко, Бабяк, М. Яремко, Я. Городиський, С. Кріслатий.

На листу Богдана Данилевича в Ст. Луїс зложили: по $5: М. Кульчицький, д-р М. Клим; по $2: М. Данилевич, д-р І. Дубицький, д-р З. Храпливий, П. Шупляк; по $1: В. Данилевич, Н. Криса, М. Дамо, П. Лотоцький, М. Стефанишин, М. Недільський, Мандибур, А. Томин, І. Дзюбин, А. Стецко, Р. Возняк, Ю. Стефанишин, І. Велиґа.

На листу В. Гайдука в Ню Йорку й околиці по $7: Володимир Гайдук; по $5: М. Василик, М. Шміґель; по $3: І. Вівчар; по $1: Г. Дмитренко, М. Качала, І. Осадчук, Л. Храплива, О. Мороз, З. Кравець, Р. Борковський, В. Тодорів, В. Дейнека, М. Швейка, Я. Савчинський, Д. Мотрук, М. Гудзоватий, Я. Коструба, О. Палаташ, Пастушенко, Юнаки куреня І. Мазепи, Л. Храплива, І. Гута, Органістий, Н.Н., О.П.Ч.С.П ($1.75), М. Б-ський ($1.25); по $4: В. Гайдук; по $2: С. Онуфрейчук, П. Каганик, М. І. Шпитко, П. К. Григорович, М. Василик, М. Сурмач, Бущок; по $3: З. Кравець, Осередок Праці УСП-ів ($3.50); по $5: О.Д.Ф.Ф.У.

На листу Люби Шавали в Нюарку по $2: І. Лукач; по $1: М. Шавала, Л. Шавала, Х. Сурма, О. Бемко, Я. Парубчак, Л. Гельбіґ, Б. Гуляченко, Д. Парубчак, С. Парубчак, Н. Восняк, М. Данчук, А. Кашубинський, Т. Гелемей, інж. Л. Савойка, О. Утриско, Д. Тихий, В. Божко, І. Стринадюк, К. Боднарук, Ю. Шуликовський, Н. Кирилишин, О. Кушнірович, П. Ольховий, І. Пастух, В. Бучовський, М. Чолій, Сморжанський, І. Хмілевський, Т. Мацьків, В. Олійник, Б. Загайкевич, М. Загайкевич, Зарицький, Р. Кочержук, д-р Чировський, М. Б. Вишатицька, Я. Леськів, Т. Вартник, Л. Рудзінський, Ф. Луцишин, М. Дорош, Я. Пиндус, М. Романчак; дрібними 25 ц.

На листу Лесі Храпливої в Ню Йорку: по $1: Р. Волчук, О. Клюфас, Тершаконець, О. Грабова, І. Любчак, Х. Восвідка, С. Пархоняк, М. Вачинський, І. Трешньовська, М. Заклинська, В. Макар, Навроцька, Стецура, Базилевич, Корчинський, Роговський, Площанський, Оленська, І. Витвицький, Р. Гойдиш і дрібними.

На листу д-ра Василя Зарічного в Толідо: по $10: д-р Борис Филипчак, А. Белов; по $5: С. Підбірна, В. Зарічний, М. Скотинський, М. Чорний, О. Зарічний, І. Тепляй, М. Проць, А. Теплий, І. Пелехатий, І. Андриць; по $2: о. В. Рожко, П. Стасів, І. Підбірний, С. Купа, П. Лагола, А. Мазур, Ф. Тимяк, І. Александер, І. Теплий, Р. Василишин; по $1: В. Підбірний, д-р К. Теплий, М. Лагола, А. Ванисько, М. Закорченний, А. Медецька, В. Алекович, М. Корнова, Н. Корнова, К. Гавриляк, К. Зарічна, М. Бобер, В. Якимів, С. Гавриляк, Г. Вульчак, А. Янушевич, І. Шестак, І. Кушнір, В. Ратич, А. Палко, І. Варчак, М. Денько, Р. Тарнавський, В. Гебан, Г. Шумський. О. Василь Танчак з Ню Бронсвік $5.

Адреса Комітету Допомоги:
"SELFRELIANCE"
Association of American Ukrainians
P. O. Box 1084, Church St. Sta.
New York 7, N. Y.

Стівенсон закидає противникам, що вони не мають пляну

Спрінгфілд, Ілл. — У передодні свого виїзду на передвиборчу подорож до 12 стейтів, губ. Адлей Е. Стівенсон, демократичний кандидат на президента ЗДА, сказав, що його республіканський опонент, ген. Двайт Д. Айзенгавер, веде кампанію політичної вигідности, тобто кампанію „без програми і без справжньої віри в майбутність Америки. Стара ґвардія, що довкола нього, знає точно, чого вона бажає і що вона задумує зробити, якщо б перебрала владу в Вашингтоні" сказав губернатор на зібранні демократів з Ілиной в стейтовій казармі, що стоїть недалеко капітолю. Керівник кампанії Стівенсона, в інтерв'ю з кореспондентами, виявив переконання, що Стівенсон буде обраний великою більшістю в листопаді.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 26. жовтня, в парафіяльній галі, 803 Фронт Стр., в другій год. пополудні. Проситься членів прийти на означений час та сповнити свій членський обовязок. Довгуючі члени, як не заплатять своїх вкладок на мітінґу, будуть суспендовані, як старші так і діти. — Д. Рудакевич, предс.; Г. Біленкий, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 117 відділу — „Запорожська Січ", відбудуться в суботу, 25. жовтня, в год. 8. веч., при 39 E. 7th St., в Ню Йорку. Просимо явитися точно. Контроля книжок Т-ва відбудеться день перед Зборами, в п'ятницю, 24. X. 1952, в год. 7-ій веч., в тій самій домівці. — С. Кучма, предс.; М. Корчинський, кас.; В. Калина, фін. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Від. 457 повідомляє, що в суботу, 25. жовтня, о год. 7. веч., в горішній залі Літ.-Мист. Клюбу (149 — Second Ave., New York) відбудуться 3-місячні Загальні Сходини Членів. Після полагодження важних організаційних справ, організатор УНС п. Олекса Литвиненко поділиться з присутніми враженнями зі своєї 2½ місячної подорожі по ЗДА.

Посмертна Згадка

ПЕТРО БІЛЕНЬКИЙ, член від. 148 У. Н. Союзу в Балтімор, Мд., помер 3. жовтня 1952 на 60-му році життя. Родився в селі Вишнівчик, пов. Підгайці, Галичина. До У. Н. Союзу вступив 1914. Похорон відбувся 7. жовтня з дому жалоби на цвинтар Голі Крос, Куртіс Бей. Полишив в смутку жену, 4 дочки і одного сина. В. Й. П.!

Управа від. 148.

Відділ УНДС, Т-во Сприяння УНРаді, від. б. укр. вояків, ДОБРУС і від. УРДП в Ст. Пауль, Мінеаполіс,

діляться сумною вісткою з Українським Громадянством, що 8. жовтня 1952 р. упокоївся в Бозі у м. Трентоні, Н. Дж., великий український патріот і політично-громадський діяч, член Української Національної Ради, член Політичної Ради Укр. Конгресового Комітету і Голова Центрального Комітету УНДС

Проф. Михайло Олександрович Олексіїв

З великим сумом схиляємо голови перед світлою постаттю Покійника.

В.П. Пані Дружині і синові Покійного висловлюємо наше глибоке співчуття.

ТАРЗАН, ч. 2938. Жахливі накази.

„Гей, М. Люнґо!", гукав низький кремезний мужчина. „Кого ти мені привів?" „Невільників, Рутанґу!", з усміхом відповів М. Люнґа. „Мерала наказує тобі лагідно поводитися з ними".

„Бери дратувача, невільнику!", ричав Рутанґ, „і змусь чорного Малюка, що там (впасти) на коліна!" „Ні, Тарзане!", кричав Люкар, остерігаючи. „Бестія вб'є тебе!"